

A man with curly hair and a beard, wearing a dark jacket, is seated and playing a cello. He is in a war-torn city, with rubble and damaged buildings in the background. The lighting is dramatic, with strong shadows and highlights. The overall mood is somber and poignant.

PIRJO HOUNI

SODAN SELLISTI

LUKAS STASEVSKIJ
UKRAINALAISILLA
JUURILLAAN

TAMMI

PIRJO HOUNI

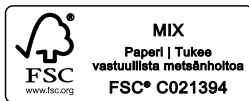
SODAN SELLISTI

LUKAS STASEVSKIJ
UKRAINALAISILLA
JUURILLAAN

TAMMI

HELSINKI

© Pirjo Houni, Lukas Stasevskij ja Tammi 2024

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-5669-6

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

1. Helmikuun 24. päivä 2022	7
2. Tallinnan laivat.....	26
3. Sibelius-Akatemiaa ja seurustelua.....	54
4. Noraksen oppiin.....	64
5. Loistoristeilyjä ja uusia ideoita	82
6. Elokvakipinöintiä ja muutto Kiovaan	98
7. Raunioiden kaiku	113
8. H'ersonin juoksuhaudat	138
9. Moottoripyörällä taivaaseen.....	168
10. Ukrainalainen rapsodia	180
11. Paras ystäväni, Bohdan	195
12. Malja Ukrainalle	214
Lukaksen jälkisanat	222
Kiitokset.....	226
Ukrainan historian tärkeitä vuosia.....	230
Lähteet.....	237

1

HELMIKUUN 24. PÄIVÄ 2022

”Miksi olet vieläkin siellä? Kuulitko Putinin vihaa täynnä olevat puheet? Tajuatko, että nyt on tositilanne!”

Justas Stasevskij soitti Helsingistä hädissään veljelleen Lukakselle Ukrainaan ja vaati tätä lähtemään Kiovasta.

Sellistinä muusikon uran luonut Lukas Stasevskij oli aloittanut edellissyksynä elokuvaohjaajaopinnot Ukrainian Film Schoolissa Kiovassa. Hänellä ei ollut pienintäkään aikomusta keskeyttää opintojaan.

”Rauhoittelin Justasta, että homma on hallussani. Olin saapunut Ukrainaan ottaakseni selvää, kuka olen ja minne kuulun. Jäisin Kiovaan.”

Oli torstai 24. helmikuuta vuonna 2022, ja Lukas vietti iltaa odesalaisen Ksenia Pavlovan kanssa rennoissa tunnelmissa kotisohvallaan istuskellen. Molemmat opiskelivat elokuva-alaa samassa koulussa, ja Lukas oli kutsunut Ksenian luokseen. Oli puhuttu elokuvista ja juotu Aperol Spritzejä. Oli keskusteltu siitäkkin, syttysisikö sota.

Ksenia ei uskonut Venäjän hyökkäyssotaan. Hän ei

halunnut uskoa siihen, eikä hän oikeastaan olisi halunnut edes puhua siitä.

Lukas oli nähnyt uhkaavia merkkejä jo pidemmän aikaa. Sodan syttymisestä ei puhuttu julkisesti, mutta pinnan alla, kuten viestipalvelu Telegramin suljetuissa keskusteluryhmissä, käytiin kiivastakin keskustelua. Sodasta puhuttiin myös perheiden sisällä muttei niinkään kotiseinien ulkopuolella.

Elokuva-alan opiskelijoiden omassa viestiryhmässä joku oli kysäissyt, että entäs jos tulee sota. Toinen kuittasi, että jospa pidettäisiin aihe ryhmän ulkopuolella. Sen jälkeen alettiin riidellä siitä, saako sodan uhasta keskustella vai ei. Sodan puheenaiheeksi nostanut opiskelija uhattiin sulkea koko ryhmästä ulos, jos hän vielä jatkaisi.

Edellisviikolla Lukas oli saanut opinnäytteeksi tekemänsä lyhytelokuvan valmiiksi. Se oli tuntunut pieneltä merkkipaalulta. Hän oli ottanut sen jälkeen pari päivää vapaata ja lähtenyt ystävänsä Kyrilin kanssa tämän kotikaupunkiin Harkovaan.

Lukas oli Harkovassa ensimmäistä kertaa. Hän kävi teatterissa ja tutustui harkovalaisiin näyttelijöihin. Itäukrainalainen kaupunki oli tunnettu underground-kulttuurista ja rockmusiikista.

”Eräs näyttelijöistä oli innoissaan Suomesta ja Sibeliuksesta. Lähetin hänelle pianistiveljeni Justaksen tulkinnan Sibeliuksen Impromptusta. Näyttelijä kysyi, sopsisiko, jos hän puhuisi ukrainan sijaan venäjää. Hänen mielestään oli tärkeää, että Harkovassa puhutaan myös venäjää. Se osoittaisi hänestä niille ’mulkuille’, ettei venäjän kieli ole heidän yksityisomaisuuttaan”, Lukas kertoo.

”Mulkuilla” näyttelijä tarkoitti Putinia hengenheimolaisineen.

Lukas piti sodan syttymistä mahdollisena muttei uskonut Kiovan olevan vaarassa.

”Ajattelin, että jos Venäjä hyökkäisi, maan itäiset osat ja Harkova olisivat ensimmäisten joukossa tulilinjalla.”

Yhdysvaltain presidentti Joe Biden oli varoittanut jo tammikuun lopulla Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan. Se vaikutti myös Lukakseen.

”Biden sanoi sen niin suoraan, että otin itsekin sen vuoksi sodan uhan hyvin tosissani. Amerikan presidentti tuskin jakelisi varoituksia huvikseen”, Lukas muistaa ajatelleensa.

Länsimaiset lähetystöt olivat jo alkaneet siirtää väkeään maan läntisiin osiin, kuten Lviviin, tai kokonaan pois Ukrainasta. Sodan syttymiseen viittasivat sekä tiedustelutiedot että Venäjän presidentin Vladimir Putinin helmikuiset toimet. Hän tunnusti tuolloin Itä-Ukrainan separatistialueiden Donetskin ja Luhanskin itsenäisyyden.

Samana päivänä Putinin ilmoituksen kanssa Lukas oli palaamassa junalla Harkovasta Kiovaan, kun hän sai Helsingistä Suomen ulkoministeriöstä puhelun. Häntä kehoitettiin lähtemään maasta. Lukas kiitti soitosta mutta ilmoitti samalla, ettei ollut lähtöaikeissa. Hänen mielestään tilanne vertautui kahdeksan vuoden takaiseen kansannousuun, jonka seurauksena maan venäläismielinen presidentti Viktor Janukovyts erotettiin.

”Ukrainan vuoden 2014 vallankumous oli jättänyt minuun traumaattiset jälkensä, koska olisin halunnut olla silloin Kiovassa, mutta olin musiikinopiskelijana

Sveitsissä, ja rahat olivat loppumaisillaan. Varaa matkaan ei ollut. Nyt olin muuttanut maahan tutkiakseni omaa ukrainalaisuuttani ja samalla opiskelemaan elokuva-alaa, enkä halunnut lähteä lipettiin heti, kun ilmassa olisi jotain uhkaa. Se olisi tuntunut pinnalliselta ja raukkamaiselta-kin”, Lukas perustelee päätöstään.

Torstaina helmikuun 24. päivän aamuna sekä Lukas että Ksenia olivat vielä puoli viideltä hereillä. Lukas sanoi käyvänsä ennen nukkumaanmenoa tupakalla parvekkeella. Ksenia halusi tulla mukaan.

”Kun avasin oven, kuului kova pamahdus. Kysyin Ksenialta, kuuliko hän sen. Mikä se oli? Ksenia sanoi, ettei ollut kuullut mitään.”

Sitten kuului toinen pamaus. Yhtä kova. Läheisellä parkkipaikalla auton varashälytys alkoi soida. Joku juoksi kovaa yli kadun.

”Seisoimme molemmat parvekkeella hiljaa, ja Kseniaa paleli. En ollut kuullut sellaisia pamahduksia koskaan aiemmin.”

Lukaksella oli tapana seurata jatkuvasti uutisia. Ksenian kanssa vietetyn yön aikana uutisia ei ollut katseltu, mutta nyt hän avasi verkkojulkaisu *Ukrajinska Pravdan* nettisivut.

”Sota on alkanut!” huusi otsikko. Venäjä oli iskenyt ohjuksillaan strategisiin kohteisiin Kiovan ympäristöön.

”Tunsimme yhtäkkiä valtavan fyysisen jännityksen kulkevan lävitsemme, ja aloimme käydä ylikierröksillä. Minulla ei ollut harmainta aavistusta, mitä sota on. Olin asunut elämäni rauhallisessa Suomessa, opiskellut sellon-

soittoa Sveitsissä ja viettänyt pari vuotta töissä loistoristeilijöillä Yhdysvalloissa.”

Yhtäkkiä oli yritettävä miettiä viileän järkevästi, miten pitäisi toimia.

”Sanoin Ksenialle, että on lähdettävä heti hakemaan automaatilta käteistä rahaa. Sota voisi kaataa pankkijärjestelmät.”

Ja vettä! Kiovassa hanavesi oli juomakelvotonta. Oli saatava kaupasta paljon vettä ja ruokaa.

Ksenia ja Lukas juoksivat korkean asuintalonsa yhdenestätoista kerroksesta portaat alas. Hissiä kukaan ei uskaltanut käyttää. Jostain takaa kuului kovaa rytinää, kun matkalaukkuja kantava mies huusi perheelleen: ”Saatana, nopeasti pois!” Kiiruhtaessaan he olivat vähällä juosta muut ihmiset kumoon.

Lähikauppa avautuisi vasta puolen tunnin kuluttua kuudelta, mutta jonoja alkoi syntyä niin kauppojen kuin pankkiautomaattienkin edustalle. Ksenia jäi jonottamaan vettä ja säilykkeitä, Lukas kiirehti nostamaan rahaa.

Vaikka Lukas oli automaattijonon alkupäässä, hän joutui silti odottamaan tunnin. Visakorttinsa hän oli piilottanut sukanvarteen.

”Pelkäsin, että automaatista loppuisi käteinen raha ennen omaa vuoroani.”

Ksenia oli hämmennyksissään ja sekaisin.

”Soitin kaupasta hädissäni Lukakselle ja kysyin, mitä minun pitäisi ostaa.”

Ihmiset kahmivat kärryihinsä isoja määriä ruokatarvikkeita. Ksenia otti vesikanistereita, säilykkeitä, makaroneja, näkkileipää ja keksejä.

Ruuhka oli niin paha, että vartijat alkoivat päästää ihmisiä kauppaan vain yksitellen. Vanhat naiset huusivat vartijoille vihaisina.

”Ei paniikkia! Sitä vihollinen juuri haluaisi. Mutta me olemme ukrainalaisia. Rauhassa vain”, kuului sivummalta.

Lukas alkoi pelätä maan romahtavan. Jos venäläiset onnistuisivat valtaamaan Kiovan, Ukrainaa ei pian enää olisi.

Lukaksen vuokraama asunto oli Kiovan pohjoislaidalla Troještšynan kaupunginosassa. Se oli suuri, yli 200 000 asukkaan asuinalue täynnä vierien pystytettyjä korkeita kerrostaloja.

Lukaksen kannalta lähiön vahvuutena oli sen sijainti, sillä elokuvakoulu studioineen oli aivan sen vieressä. Sen sijaan yhteydet Kiovan keskustaan olivat heikot. Metro-linja Troještšynaan ei ollut koskaan edennyt suunnitelmia pidemmälle.

Puolessa vuodessa Lukas oli ehtinyt saada jättimäisestä neuvostoajan lähiöstä tarpeekseen, ja hän oli ollut aikeissa muuttaa kaupungin keskustaan. Elokuva-alaa opiskeleva kaveri Kyryl oli luvannut vuokrata hänelle Dneprjoen länsipuolella vanhassakaupungissa sijaitsevan kakkos-asuntonsa.

Kotiin päästyään hän soitti Kyrylille. Pääsisikö asuntoon heti? Jos tietoliikenneyhteydet tai tavallisetkin kulkuyhteydet katkeaisivat, hän olisi lähiökämpässään motissa.

Tänne vain, vastasi kaveri. Siitä alkoi pakkaaminen. Lukas ja Ksenia haalivat mukaan tärkeimpiä tavaroita, joita ajattelivat tarvitsevänsä.

Ksenia kantoi huolta kotikaupungissaan asuvista vanhemmistaan.

”Odesa on venäläisille tärkeä kaupunki. Kaikki sen tietävät. Halusin vanhempieni luokse niin pian kuin mahdollista.”

Lukas lupasi viedä Ksenian pian turvallisesti Odesaan mutta aikoi itse jäädä vielä joksikin aikaa Kiovaan. Netistä hän oli lukenut lähtijöiden olevan suuremmassa vaarassa kuin niiden, jotka jäivät kaupunkiin.

Iltapäivällä he ottivat tavaroineen taksin Troještšynasta keskustaan majoittuakseen Kyrylin asuntoon. Taksia oli vaikea saada, ja kun sellainen viimein löytyi, matkan hinta oli normaaliin verrattuna kolminkertaistunut. Auton takapenkillä istuessaan Lukas ja Ksenia tunsivat kehossaan valtavan väsymyksen.

Ukrainalaiset sotilaat partioivat Dneprjokea ylittävillä silloilla, mutta muuten Kiovan keskusta näytti aavemaisen autiolta.

Sisarukset Dalia ja Justas soittelivat Lukakselle huolestuneina kerran toisensa jälkeen.

Justas toivoi veljensä lähtevän kohti Puolan rajaa ja Lviviä. Se ei kuitenkaan ollut enää mahdollista. Uutiset kertoivat kaikkien teiden olevan tukossa. Ihmiset halusivat jonnekin pois, ja nopeasti.

Lukaksen sisar kapellimestari Dalia Stasevska oli Yhdysvalloissa, kun tieto Venäjän hyökkäyksestä tavoitti hänet. Hän kuuli uutisen autossa matkatessaan puolisonsa säveltäjä ja basisti Lauri Porran kanssa San Franciscosta kohti Seattlea, missä hän johtaisi Seattlen sinfoniaorkes-

teria. Dalian pitkäaikaisena haaveena oli ollut nähdä Kalifornian punapuumetsät, mutta nyt hänen oli vaikea pysähtyä ihaillemaan jättimäisiä puita. Oli päästävä koko ajan nettiin ja katsomaan, mitä Ukrainassa oli tapahtumassa. Ja saatava kuulla, kuinka Lukas pärjäsivät pommitusten ja sodan keskellä.

”Isosiskon suojeleuvaistoni oli tapissa ja huoleni ajoittain hysteeristä”, Dalia kuvailee.

Kiovan pommittaminen oli Daliallekin järkytys. Hän oli arvellut venäläisten jatkavan Itä-Ukrainan nakertamista mutta ei sen enempää.

Sodan ensimmäisenä päivänä iltakymmeneltä Kiovaan julistettiin ulkonaliikkumiskielto.

Lukas ei saanut unta. Hän luki taukoamatta uutisia. Netti alkoi täyttyä kaoottisista kuvista, joissa näkyi räjähdyksiä ja kuolleita venäläissotilaita. Siellä varoiteltiin myös vihollisen kanssa yhteistyötä tekevistä vakoojista, kollaboraattoreista, jotka olivat soluttautuneet kansalaisten joukkoon. Kiovan kaupunki jakoi informaatiota virallisella Telegram-kanavallaan.

Missä olisivat Kyrylin asunnon turvallisimmat paikat? Ehkä kylpyhuoneessa, muttei ainakaan lähellä ikkunoita. Räjähdys lennättäisi sirpaleet voimalla sisään. Ksenia veti verhot ikkunoiden eteen ja siirsi patjansa eteiseen ulko-oven edustalle. He sammuttivat kaikki valot.

Hyökkäyssodan toisena aamuna ilmahälytys sireenin ujellus halkoi Kiovan kaupunkia. Naapuritalossa asuva Kyryl neuvoi Lukasta ja Kseniaa suojaan oman kerrostalonsa kellariin. Kello oli puoli yhdeksän.

Kellarissa oli naisia ja lapsia istumassa koirien kanssa. Varsinainen pommisuoja se ei ollut, sillä sieltä johti pois vain yksi uloskäynti, kun taas oikeissa pommisuojuissa poistumiskäytäviä on useampia. Mutta se antoi silti turvaa.

Kun ilmahälytys oli ohi, Lukas ja Ksenia nousivat kerrostalon pihalle. Kyryl oli siellä rakentamassa paikallisten poikien kanssa Molotovin cocktaileja, räjähtäviä polttopulloja, joita voisi käyttää aseena vihollista vastaan.

Pojat kertoivat, että venäläiset tankit olivat jo vyörymässä Kiovaan. Mistähän suunnasta ne hyökkäisivät, he jatkoivat pohdintojaan ääneen. Eräs vanhempi nainen huusi pojille vihaisena:

”Mitä helvettiä te oikein teette! Menkää muualle. Jos venäläiset tulevat ja näkevät, mitä täällä tehdään, se on paha meille kaikille!”

Ilmeni, että Kiovan luoteisosassa Obolonin kaupunginosassa käytiin kovia taisteluja. Venäläisten panssaroidut sotilasajoneuvot olivat päässeet lähestymään keskustaa, ja pieniä erikoisjoukkoja oli soluttautunut ydinkeskustaan asti. Olivatko venäläiset pääsemässä sisälle pääkaupunkiin?

Kyryl oli kertonut aiemmin Lukakselle ja Ksenialle bunkkerikirkosta, joka oli lähistöllä Batujevin historiallisella alueella. Nyt hän näytti heille reitin sinne villiintyneiden pensaiden halki. Kumaraan painunut mies, pappi Oleksandr, avasi tulijoille oven maan alla sijaitsevaan rakennukseen ja toivotti tervetulleeksi sisään.

Paikka oli karu ja betoninen. Jotain aivan muuta kuin ne suuret, kullankimalteisen koristeelliset ortodoksikirkot, joita oli ympäri Ukrainaa. Askeettisuus korosti pienen kirkon uskonnollista henkeä.

Oleksandr kertoi rukoilevansa Ukrainan sotilaiden puolesta pahan hyökkäystä vastaan. Papin levollinen olemus tuntui rauhoittavalta. Se sai Ksenian hetkeksi unohdamaan pääkaupungin katujen kaoottisuuden.

Kirkon ovelta Lukasta ja Kseniaa vastaan tuli itkevä nainen. Hänen poikansa oli sotilaana lentokentällä ja puolusti nyt Kiovan lähistöllä olevaa Hostomelin lentokenttää noin kymmenen kilometrin päässä kaupungin rajasta.

Venäjän erikoisjoukot olivat yrittäneet saada lentokentän haltuunsa jo heti hyökkäyksen ensimmäisinä hetkinä. Jos he olisivat onnistuneet rakentamaan sinne nopeasti ilmasillan, Kiovan kohtalo olisi ollut välittömästi synkempi.

”Miksi venäläiset tekevät näin?” nainen vaikeroi.

Lukaksesta kaikki tuntui apokalyptiseltä. Epätodelliselta ja kummalliselta. Unettomat yöt, Kiovan joutuminen yhtäkkiä sotatilaan, ilmahälytykset, pommisuoja, sitten outo bunkkerikirkko maan alla ja vastaan tullut itkevä nainen.

Hänen oli vaikea olla missään aloillaan. Olo oli levoton, ja hänelle tuli voimakas tarve tehdä jotain hyödyllistä. Mutta mitä se hyödyllinen voisi olla?

Lukas vietti aikaa parvekkeella, luki uutisia ja poltti tupakkaa. Ajatukset risteilivät päässä. Facebookissa hän purkautui suomalaisille kavereilleen:

Venäjän tankit ovat Kioassa ja tänään on alkanut kiovalaisten teurastaminen. Olen nähnyt tänään pelkkiä itkeviä naisia, kauhuissaan olevia lapsia pommisuo-
jissa ja nuoria ukrainalaispoikia, jotka valmistavat

Molotovin cocktaileja aikoen taistella niillä Venäjän panssareita vastaan tänä yönä.

Missä on meidän arvomme? Euroopalla oli aito mahdollisuus pysäyttää Putin aikoja sitten taloudellisella ylivertaisuudella...

Pian tämän jälkeen Kyryl lähetti Lukakselle viestin. Hän kertoi liittyvänsä vapaaehtoisten siviilien aseelliseen ryhmään eli Kiovan aluepuolustusjoukkoihin. Hänen kaverinsakin tekisivät samoin. Jos suomalainen päättäisi lähteä ukrainalaisten mukaan, miehet poimisivat hänet autoon puolentoista tunnin kuluttua.

Lukas ei tiennyt, mitä tehdä. Hän ei ollut käynyt Suomessa armeijaa, eikä hän ollut koskaan pidellyt asetta kädessään. Hän ei ollut Ukrainan kansalainen, mutta toisaalta hyökkäyssodan ensimmäisten päivien kaoottisessa tilanteessa kuka hyvänsä luultavasti hyväksyttäisiin puolustamaan pääkaupunkia.

”Olin sanonut pitäväni Kseniasta huolta ja vieväni hänet Odesaan, mutta tilanne Kiovassa näytti äärimmäisen toivottomalta. Venäläisten pelättiin pääsevän kaupunkiin ja tuhoavan kaiken. Koko Ukrainan olemassaolo oli uhattuna.”

Lukas hioi ratkaisua mielessään.

”Tunteet olivat pinnassa. Välillä itkin.”

Tullessaan parvekkeelta sisään hän ilmoitti Ksenialle aikovansa liittyä Kiovan aluepuolustusjoukkoihin.

Ksenia romahti. Hän ei ollut alun alkaenkaan uskonut, että sota alkaisi. Kun se syttyi, Lukas oli luvannut saattaa hänet turvallisesti Odesaan. Nyt mies oli pyörtämässä lupaustaan. Hän oli jäämässä yksin.

Ksenia ei voinut ymmärtää, miksi Lukas oli liukunut tapahtumiin niin syvälle sisään ja miksi kaikki se oli hänelle yhtäkkiä niin tärkeää.

”Sain paniikkikohtauksen. En ollut huolissani niinkään itsestäni vaan vanhemmistani. Halusin päästä Lukaksen kanssa heidän luokseen niin pian kuin mahdollista.”

Sillä hetkellä sekin suunnitelma tuntui kuitenkin epätoivoiselta. Tiet Odesaan olivat tukossa ja kaikki julkiset liikenneyhteydet poikki. Mustanmeren rannalle ei kulkenut junia eikä busseja.

Kiovassa apteekit suljettiin, alkoholia ei enää myyty. Ruokakauppojen hyllyt alkoivat tyhjentyä, ja alettiin jo pelätä humanitaarista hätää. Poliiseja ei näkynyt enää missään. Kaduilla vaelteli epämääräisiä jengejä.

Kiovassa asuvilta sukulaisiltaan Natašalta ja Juralta Lukas sai Ksenialle valeriaanaa, unettomuuteen ja ahdistukseen käytettyä rohdoskasvivalmistetta. Se rauhoitti mieltä. Kun Lukas palasi sukulaisten luota muutaman kilometrin päästä, kaupungin laitamilta kuului pommitusten ääniä.

Lukas lupasi Ksenialle, ettei vielä liittyisi aseellisiin joukkoihin vaan veisi tämän ensin turvaan Odesaan. Sen jälkeen Lukas olisi vapaa tekemään, mitä halusi.

”Lupauksellani rauhoitin tilanteen. Velvollisuuteni oli pitää hänestä huolta.”

Sisarukset Dalia ja Justaskin pelkäsivät, että Lukas tarttuisi aseisiin. He vetosivat veljeensä:

”Voit puolustaa maata parhaiten kuvaamalla ja jakamalla sieltä tietoa. Sinun tehtäväsi on kertoa muille, mitä Ukrainassa tapahtuu.”

Justas lähetti Kiovaan ääniviestin:

”Ymmärrän, että olet tunteissasi, mutta älä tartu aseisiin. He tarvitsevat jokaisen ukrainalaisen puolustamaan maataan, mutta sinä pystyt auttamaan niin paljon enemmän muilla keinoin. Meillä ei ole armeijan koulutusta. Olemme taiteilijoita.”

Yhdysvalloissa Dalia tunsu, että taistelua Ukrainan puolesta voisi käydä monella rintamalla. Yksi hänen rintamistaan oli musiikkiyhteisö. Seattlen sinfoniaorkesterin konsertti omistettiin Ukrainalle. Kuulijoille kapellimestarina pitämässään puheessa Dalia sanoi musiikin alkavan siitä, missä sanat loppuvat.

”Soitamme teille tänä iltana niin kauniisti kuin osaamme. Sydäntemme pohjasta. Antakoon musiikki voimaa ja rohkeutta puolustaa vapautta ja humaaniutta”, hän sanoi.

Konsertti jatkui Ukrainan kansallislaululla.

Seuraavan yön Ksenia ja Lukas viettivät pommisuojassa. Se oli läheisen koulun kellarissa, mutta sitä oli vaikea löytää. Kaikkialla oli pimeää, eikä ketään näkynyt missään. Viimein eräs mies tuli avaamaan suljetun oven.

Pommisuojassa oli noin sata ihmistä, enimmäkseen naisia ja lapsia. Puolen tunnin välein joku kävi kertomassa kaupungilla vallitsevasta tilanteesta.

Ulkopuolelta kantautui laukausten ja pommitusten ääniä. Kiovan esikaupunkialueilla käytiin raskaita taisteluita, ja lähistöllä ukrainalaiset ottivat yhteen ydinkeskustaan soluttautuneiden pienempien venäläisryhmien kanssa.

”Mietin, miksi olin kellarin suojassa, minunhan pitäisi olla puolustamassa Kiovaa. En ollut nukkunut useampaan yöhön. Ksenia oli koko ajan hereillä, minä vaivuin välillä uneen.”

Aamukahdeksalta tilanteen kerrottiin olevan ohi, ja ihmiset purkautuivat ulos rauhalliseen tahtiin.

Venäläisten erikoisjoukkojen tavoitteena oli ollut valata Kiovan hallintokorttelit ja tappaa tai vangita Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi. Sen jälkeen olisi ollut vuorossa muiden tärkeiden kohteiden, kuten parlamentin, tv-kanavien ja armeijan päämajan valtaaminen.

Zelenskyi suojautui bunkkeriin, mutta sodan toisena päivänä hän julkaisi Kiovan hallintokeskustassa hämärällä kadulla kuvatun lyhyen videon. Hän kiisti siinä väitteet, että olisi käskenyt ukrainalaisia antautumaan. Hän ei aikoinut poistua maasta.

”Minä olen täällä, me kaikki olemme täällä”, Zelenskyi sanoi. Sitten hän jatkoi: ”Tulin kertomaan teille, että asia on näin: mitään aseitamme me emme laske. Me puolustamme maatamme, sillä meidän takanamme on totuus. Meidän totuutemme on meidän maamme, valtiomme ja meidän lapsemme. *Slava Ukraini!*” Zelenskyi sanoi.

Se oli monille tärkeä puhe. Myös Lukakselle.

”Sen jälkeen aloin uskoa, ettei Ukrainaa olisi helppoa lyödä”, hän sanoo.

Lukas ja Ksenia alkoivat kuvata ja dokumentoida sitä, mitä ympärillään näkivät.

”Tunsin, etten ollut tehnyt tarpeeksi, koska en ollut armeijan mukana taistelemassa, mutta ehkä minusta saattoi olla jotain hyötyä myös armeijan ulkopuolella.”

Henkilökohtainen road trip keskelle uuden Ukrainan murrosta

Mihin maahan kuulun? Tätä Lukas Stasevskij kysyy itseltään Kiovassa helmikuussa 2022, kun venäläiset alkavat pommittaa Ukrainaa.

Sodan sellisti kertoo, kuinka Stasevskij lähtee etsimään identiteettiään isänsä kotimaahan juuri Venäjän hyökkäyksen alla. Kirja kertoo Tampereella varttuneen opiskelijan värikkästä nuoruudesta, noususta klassisen musiikin huipulle sekä hetkistä, jolloin soitto saa uuden merkityksen H'ersonin korsuissa tai Irpinin raunioilla.

Muusikko ja dokumentaristi Lukas Stasevskij on tallentanut kamerallaan raa'an hyökkäyssodan tuhoja ja ukrainalaisten ristiriitaisia tunteja kriisin keskellä. Kirja on kaunistelematon ja läheltä nähty kuvaus nyky-Ukrainasta, sen rosoista ja vahvasta elämäntunnosta.

9 789520 456696

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-5669-6